

REVISIONSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 6/2010 rd

**Statens revisionsverks berättelse till riksdagen
om tillsynen över valfinansieringen vid de för-
nyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla
och Vichtis år 2009**

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 27 maj 2010 Statens revisionsverks berättelse om tillsynen över valfinansieringen vid de förnyade kommunalvalen i Högfors, Grankulla och Vichtis år 2009 (B 12/2010 rd) till revisionsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- revisionschef Jaakko Eskola, Statens revisionsverk, riksdagen.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Redovisning av valfinansieringen

Lagen om kandidaters valfinansiering (valfinansieringslag) trädde i kraft den 1 maj 2009 och tillämpades första gången fullt ut vid de omtagna kommunalvalen 2009 i Högfors, Grankulla och Vichtis. De redovisade uppgifternas omfattning och innehåll förändrades inte på något väsentligt sätt jämfört med den tidigare lagstiftningen.

Syftet med lagen är att öka insynen i valfinansieringen och kännedomen om kandidaternas eventuella bindningar. Enligt motiven är det främsta syftet att förebygga korruption och garantera att resurserna räcker till för att det politiska systemet ska fungera. Redovisningsskyldigheten ökar den offentliga kännedomen om kandidaternas eventuella intressen och förvän-

tas också lägga band på kandidaternas växande valkampanjskostnader.

Valfinansieringslagen avser att tydliggöra skyldigheten att redovisa valfinansieringen. Med hänsyn till den politiska verksamhetens natur har det inte varit möjligt att förutse alla situationer som kan uppstå vid tillämpningen. Målet är ett redovisningssystem som är tillräckligt täckande och som kan iaktas utan större besvär för kandidaten. För att tillgodose en kandidats rättsskydd och garantera att redovisningarna är sinsemellan jämförbara har man försökt göra redovisningssystemet så tydligt som möjligt i lagen.

Vid de omtagna kommunalvalen hade 229 personer (fullmäktige och ersättare) skyldighet att redovisa sin valfinansiering. Den största valkampanjen kostade 2 124,11 euro. Kandidaterna förväntades redovisa de totala kampanjkostnaderna. Den redovisningsskyldige förväntades re-

dovisa värdet av varje enskilt bidrag särskilt och uppge namnet på bidragsgivaren om värdet av bidraget var mer än 800 euro. Flera betalningar från en och samma bidragsgivare skulle räknas ihop och redovisas som ett enda bidrag. Redovisningen skulle göras upp och lämnas in till Statens revisionsverk inom två månader från det att valresultatet hade fastställts.

Revisionsverket offentliggör i sin tur omgående de inlämnade redovisningarna och för ett redovisningsregister över valfinansieringen som redovisningarna registreras i och som är tillgängligt för alla via det allmänna datanätet.

Statens revisionsverks uppgifter och åtgärder i tillsynen över valfinansieringen

Enligt valfinansieringslagen omfattar revisionsverkets tillsyn i praktiken lagens 5—8 §. Tillsynsuppgiften går främst ut på övervakning av att redovisningsskyldigheten uppfylls och på att kontrollera att redovisningarna är formellt korrekta. Tillsynen över de övriga bestämmelserna i lagen hör inte till revisionsverket. I revisionsverkets tillsyn ingår till exempel inte de bidragstak som anges i 4 § 2 mom., utan de faller inom ramen för det politiska ansvaret.

Revisionsverket kan i sin tillsyn efter eget gottfinnande begära ytterligare upplysningar och utredningar av de redovisningsskyldiga för att kontrollera att redovisningen är rättvisande. Skyldigheten att lämna upplysningar gäller dock bara de som är redovisningsskyldiga. Revisionsverket har inte rätt att begära vare sig utredningar eller närmare upplysningar av tredje part för att kontrollera att en redovisning är rättvisande. Det betyder att revisionsverket i praktiken inte har rätt att kräva eller samla in så kallade jämförande data för att kontrollera att redovisningarna är rättvisande. Det är en väsentlig inskränkning med tanke på tillsynen och tolkningen av resultaten.

De redovisningsskyldiga har ingen skyldighet att bokföra valkampanjens kostnader och finansiering. Revisionsverket saknar granskningsrätt och möjligheter över lag att ta del av hur en redovisningsskyldig har ordnat den interna till-

synen av sina egna kampanjkostnader och sin finansiering eller av hans eller hennes verksamhet och förvaltning av finansieringen. Det är frågor som revisionsverket saknar revisionsrätt för. Den största frågan för tillsynen av valfinansieringen är hur man ska identifiera de väsentliga materiella felen i redovisningsskyldigheten. Fel och avvikelser uppdagas i vissa fall genom klagomål. I de här valen har inga klagomål anförts. Revisionsverkets uppdrag slutar med en berättelse till riksdagen.

Inom utsatt tid hade 24 personer underlåtit att lämna in sin redovisning och för en person initierades ett vitesförfarande som emellertid förföll i och med att redovisningen lämnades in. Revisionsverket uppmanade 52 redovisningsskyldiga att komplettera eller korrigera sin redovisning. Korrigeringarna gällde i regel brister i specificeringen av kostnaderna eller finansieringen och kan i det stora hela anses obetydliga. I samband med behandlingen och granskningen av redovisningarna har revisionsverket inte fått kännedom om några sådana faktorer som skulle ge det anledning att betvivla redovisningarnas riktighet.

En allmän iakttagelse om redovisningarna av valfinansieringen var att förhandsredovisning utnyttjades väldigt lite och att 22 procent av redovisningarna lämnades in på papper. Utskottet hoppas att de redovisningsskyldiga lär sig lita på det elektroniska systemet och utnyttjar det i allt större utsträckning. Det skulle göra uppdraget smidigare och samtidigt minska resursbehovet vid revisionsverket. Vid kommunalval betyder motsvarande procentuella siffror att tusentals redovisningar måste behandlas manuellt.

Utskottet upprepar sitt uttalande i betänkandet om Europaparlamentsvalet (ReUB 1/2010 rd — B 1/2010 rd) att "den senaste tidens debatt om valbidragen har prövat allmänhetens tilltro till systemet hårt och revisionsverket kan medverka till att tilltron återupprättas. Man bör emellertid hålla i minnet att det alltid är de redovisningsskyldiga som svarar för innehållet i redovisningen av valfinansieringen och att revisionsverkets tillsynsuppgift företrädesvis går ut på att kontrollera att kandidaterna uppfyller sin redovis-

ningsskyldighet. Därmed har verket också i fortsättningen en stor uppgift i att upptäcka fel i redovisningarna".

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

har inte några invändningar mot berättelsen.

Helsingfors den 10 juni 2010

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Matti Ahde /sd
vordf. Klaus Pentti /cent
medl. Pertti Hemmilä /saml
Johanna Ojala-Niemelä /sd

Petri Salo /saml
Kari Uotila /vänst
Pekka Vilkuna /cent
Raimo Vistbacka /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Nora Grönholm
utskottsråd Matti Salminen.